

Na temelju članka 20. Statuta Hrvatske zaklade za znanost (O-1330-2013) Upravni odbor Hrvatske zaklade za znanost na 17. sjednici održanoj 20. ožujka 2014. godine donosi

ETIČKI KODEKS HRVATSKE ZAKLADE ZA ZNANOST

I. UVOD

Članak 1.

- (1) Etički kodeks (u daljem tekstu: Kodeks) Hrvatske zaklade za znanost (u daljem tekstu: Zaklada) sadržava skup načela iz područja morala i profesionalne etike kao smjernica za profesionalni rad i javno djelovanje svih djelatnika i članova tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelja kao i znanstvene zajednice u cjelini. Zaklada ovim Kodeksom izražava minimalne etičke standarde koji se očekuju od svih navedenih dionika radi opravdanja javnog povjerenja, vjerodostojnosti i promicanja znanosti i tehnološkog razvoja u Republici Hrvatskoj, s krajnjim ciljem osiguravanja održivog društvenog i gospodarskog razvoja.
- (2) Temeljne vrijednosti za koje se Zaklada zalaže jesu: savjesnost, jednakost, transparentnost, poštenje, izvrsnost, međusobno uvažavanje i ljudsko dostojanstvo, osobna odgovornost i odgovornost ustanova.
- (3) Kodeksom će se pojasnit očekivani odnosi zasnovani na odgovornosti, jednakosti, poštenju i transparentnosti, a ne izrijeком nabrajati što nije dopušteno.
- (4) Kodeksom se ne ograničava ljudska, intelektualna i akademska sloboda, nego se naglašava odnos među svima članovima. Kodeks je podložan izmjenama i dopunama u skladu s razvojem djelovanja Zaklade.
- (5) Primjena ovog Kodeksa pretpostavlja dobru namjeru i poštenu prosudbu. Nepoznavanje ili nerazumijevanje etičkih standarda ne opravdava neetično ponašanje.

II. OPĆE ODREDBE

Članak 2.

- (1) Kodeks promiče primjenu etičkih načela i vrijednosti u znanosti te poslovnim odnosima, odnosima prema javnosti i utvrđuje postupke u odstupanjima od spomenutih standarda.
- (2) Svi djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji i ostali uključeni u rad Zaklade moraju biti objektivni i ne smiju dopustiti da predrasude bilo koje vrste utječu na njihovu objektivnost u administrativnim, poslovnim, upravljačkim te akademskim i istraživačkim djelatnostima.
- (3) Ocjenjivanje rada i profesionalne kompetencije bilo kojega djelatnika ili člana tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelja ili člana znanstvene zajednice

ne smije se temeljiti na mjerilima koja nisu neposredno mjerodavna za obavljeni rad ili profesionalne obveze.

- (4) Zaklada podupire i štiti sva prava voditelja projekata koja proizlaze iz općih akata Zaklade i važećih propisa.
- (5) Neetičnim se smatra bilo kakav oblik prijave, plagiranje i krivotvorenje rezultata. Zaklada podupire visoke standarde znanstvene čestitosti, obveza i odgovornosti znanstvenika u čije projekta ulaže sredstva. To se odnosi na sve faze istraživanja, počevši od prikupljanja podataka, bilježenja, obrade podataka, pisanja, citiranja, izvješćivanja i čuvanja podataka.

III. TEMELJNA NAČELA I PRAVILA

Profesionalno ponašanje

Članak 3.

Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostali uključeni u rad Zaklade moraju se voditi načelima savjesnosti, odgovornosti, jednakosti, transparentnosti, uvažavajući sve s kojima posluju. Svoje obveze moraju izvršavati odgovorno, savjesno, etično i profesionalno. Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostali uključeni u rad Zaklade dužni su čuvati povjerljivost podataka koje su doznali obavljanjem svojih dužnosti i sudjelovanjem u radu Zaklade.

Sukob interesa

Članak 4.

- (1) Kako bi se spriječio sukob interesa te objektivno i transparentno proveo postupak vrednovanja i financiranja projekata, Upravni odbor Zaklade donio je Pravilnik o sprječavanju sukoba interesa kojim se izbjegava suradnja s osobama koje bi mogle biti pristrane tijekom postupka vrednovanja.
- (2) Članovi zakladnih tijela dužni su prijaviti svaki sukob interesa u odnosu na projekte u natječajnom postupku, sukladno Pravilniku o sprječavanju sukoba interesa.
- (3) Članovi zakladnih tijela ne mogu se prijaviti niti sudjelovati u projektima Zaklade za vrijeme članstva u zakladnim tijelima te godinu dana po završetku članstva.
- (4) Članovi zakladnih tijela ne mogu sudjelovati u vrednovanju projekata Zaklade.

Ljudska prava

Članak 5.

Svim djelatnicima i članovima tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora te vrednovateljima jamči se pravo na privatnost, poštivanje osobnosti i svih ljudskih prava zajamčenih Ustavom i zakonima Republike Hrvatske.

Jednakost i pravednost

Članak 6.

Rad djelatnika i članova tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora te vrednovatelja mora biti u skladu s načelom jednakosti i pravednosti te nisu dopušteni nikakvi oblici diskriminacije, zlostavljanja, uznemiravanja ili iskorištavanja.

IV. PROFESIONALNA PRAVA I ODGOVORNOSTI

Članak 7.

- (1) Osim pridržavanja temeljnih načela, djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji i svi ostali uključeni u rad Zaklade moraju osigurati točnost, preciznost, transparentnost i brzinu obrade povjerenog dijela posla.
- (2) Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostali uključeni u rad Zaklade ne smiju zloupotrijebiti osobni autoritet, autoritet druge osobe ili Zaklade u osobne svrhe niti smiju dopustiti da osobni interesi utječu na etično i profesionalno obavljanje obveza.
- (3) Aktivnosti djelatnika i članova tijela Zaklade te stalnih i povremenih odbora koje nisu izravno vezane uz rad Zaklade ne smiju biti u sukobu s njihovim profesionalnim obvezama u Zakladi te ne smiju štetiti ugledu Zaklade.
- (4) Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostali uključeni u rad Zaklade moraju poslovati u skladu sa zakonima Republike Hrvatske, Statutom i drugim općim aktima Zaklade, primjenjujući pri tome pravila Europske povelje za istraživače i Kodeksa o zapošljavanju istraživača.
- (5) Zaklada sa sredstvima postupa u skladu sa zakonskim obvezama. Opći akti Zaklade, natječaji i popis financiranih projekata s osnovnim podacima objavljuju se, radi transparentnosti postupaka selekcije projekata, na mrežnim stranicama.

Javni nastupi

Članak 8.

- (1) U svim oblicima javnih nastupa i djelovanja u kojima predstavljaju Zakladu djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade dužni su iznositi stavove Zaklade u skladu s općim aktima, dobivenim ovlastima, stručnim znanjem i Etičkim kodeksom.
- (2) U javnim nastupima u kojima ne predstavljaju Zakladu, djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade ne smiju iznositi podatke iz natječajne dokumentacije te podatke do kojih su došli radom u Zakladi.
- (3) U javnim nastupima u kojima ne predstavlja Zakladu i koji nisu tematski povezani s djelokrugom rada Zaklade, djelatnici ne trebaju odobrenje čelnika Zaklade za nastupe u medijima, ali su pri tome dužni paziti na ugled Zaklade kao i na osobni ugled.

Tajnost podataka

Članak 9.

- (1) Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade obvezni su kao poslovnu tajnu čuvati podatke koje su doznali obavljanjem svojih dužnosti i sudjelovanjem u radu Zaklade.
- (2) Obveza čuvanja poslovne tajne ne odnosi se na opće akte i sve odluke koje je Upravni odbor donio i objavio, kao ni na znanstvene rezultate i učinke provedenih projekata nakon njihovog objavljivanja.

Zabrana stjecanja materijalne ili druge koristi

Članak 10.

Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade ne smiju zlouporabiti ovlasti i položaj radi ostvarivanja materijalne ili druge koristi za sebe ili drugu pravnu i fizičku osobu.

Međusobni odnosi

Članak 11.

- (1) Međusobni odnosi djelatnika, članova tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelja kao i ostalih osoba uključenih u rad Zaklade, odnosno svi oblici komunikacije, temelje se na uzajamnom poštivanju, povjerenju, suradnji, pristojnosti, odgovornosti, transparentnosti i strpljenju.
- (2) Djelatnici razmjenjuju mišljenja i informacije o pojedinim pitanjima radi ostvarivanja temeljne svrhe Zaklade. Postupajući u skladu s etičkim načelima, u međusobnim odnosima djelatnici ne ometaju jedni druge u izvršavanju službenih dužnosti.

V. NEPRIHVATLJIVA PONAŠANJA

Diskriminacija

Članak 12.

- (1) Neetičnim se smatra bilo koji oblik neposredne ili posredne diskriminacije prema religijskoj, etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, boji kože, jeziku, rasi, spolu, spolnoj orijentaciji, životnome stilu, imovinskom stanju, podrijetlu, obiteljskom i bračnom statusu, trudnoći, obiteljskim obvezama, dobi, invalidnosti, tjelesnom izgledu, izražavanju, političkom ili drugom opredjeljenju, članstvu u sindikatu, društvenom položaju, genetskom naslijeđu, rodnom identitetu, obrazovanju i zdravstvenom stanju.
- (2) Djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade ne smiju biti podložni predrasudama koje mogu dovesti do neobjektivnosti ili diskriminacije.

Uznemiravanje

Članak 13.

Neetičnim se smatra svaka vrsta neposrednog i posrednog uznemiravanja. Pojam uznemiravanja podrazumijeva svako neprimjereno ponašanje koje predstavlja povredu osobnog dostojanstva, ometa obavljanje radnih obveza ili smanjuje kvalitetu života osobe prema kojoj je usmjereno, odnosno, neprimjereno ponašanje koje pridonosi stvaranju neugodnih, neprijateljskih radnih okolnosti, dovodi do zastrašivanja, vrijeđanja, ignoriranja ili ponižavanja.

Članak 14.

- (1) Svi djelatnici i članovi tijela Zaklade, stalnih i povremenih odbora, vrednovatelji kao i ostale osobe uključene u rad Zaklade koji smatraju da je došlo do kršenja Etičkog kodeksa obvezni su kršenje prijaviti izvršnom direktoru. U postupku ispitivanja osnovanosti pritužbe, izvršni direktor će upoznati osobu na koju se pritužba odnosi s iznesenim mišljenjem te zatražiti njenu pisanu izjavu, izjave drugih osoba koje mogu imati neposredna saznanja o sadržaju pritužbe te poduzeti i druge radnje potrebne za utvrđenje činjeničnog stanja.
- (2) Izvršni direktor na temelju prijave i utvrđenog činjeničnog stanja može pisanim putem upozoriti na neetično postupanje i potrebu pridržavanja odredbi Etičkog kodeksa, a ovisno o vrsti i težini povrede ili ponavljanju istog djela, mogu se poduzeti i daljnje mjere.

VI. ODGOVORNO ZNANSTVENO PONAŠANJE

Članak 15.

Zaklada potiče odgovoran znanstveni rad u skladu s najvišim etičkim načelima ustanova u kojima se provodi. To uključuje znanstvenu čestitost, kolegijalnost, zaštitu ispitanika, zaštitu i brigu o pokusnim životinjama i društvenu odgovornost.

Članak 16.

Istraživači moraju biti upoznati sa svim etičkim pitanjima vezanim uz istraživanje na projektu. Za sve postupke kao i neriješena etička pitanja odgovorni su voditelji projekata. Za projekte koji uključuju rad na humanom materijalu i rad na eksperimentalnim životinjama, voditelji su dužni pribaviti dozvole odgovarajućih etičkih povjerenstava sukladno nacionalnim i europskim propisima koji reguliraju tu problematiku.

Članak 17.

- (1) Zaklada polazi od stajališta da svi, i u svakome obliku prikazani, rezultati istraživanja dosljedno odgovaraju provedenim istraživanjima te da ni u najmanjoj mjeri nema izmišljanja, krivotvorenja ili plagiranja podataka, rezultata, ideja, postupaka ili riječi u postupcima predlaganja, provođenja, revizije ili prikazivanja istraživanja, dok se ne dokaže suprotno.
- (2) Neetičnim se smatra bilo koji oblik znanstvenog nepoštenja kao izmišljanje, krivotvorenje te plagiranje projektnih prijedloga, istraživanja, vrednovanja ili rezultata. Osobito se neetičnim smatraju radnje u suprotnosti s načelima odgovorne

provedbe istraživanja koje su, sukladno Etičkom kodeksu Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, određene kao znanstvena prijevara i nepoštenje:

- izmišljanje – izmišljanje podataka ili rezultata i njihovo bilježenje ili objavljivanje;
- krivotvorenje – zlouporaba materijala u istraživanju, opreme ili postupaka te mijenjanje i naknadna manipulacija izvornim podacima ili njihovo neutemeljeno ispuštanje iz analize (primjerice radi „uljepšavanja“ rezultata);
- plagiranje – prepisivanje ili preuzimanje ideja, misli, riječi i rezultata drugih autora i prikazivanje kao svojih ili novih; u obzir je potrebno uzeti i pravila, tj. posebosti pojedinih akademskih disciplina vezanih uz konvenciju, stil i očekivanja načina citiranja objavljenih djela;
- onemogućivanje rada drugih znanstvenika, znanstvenih skupina ili dr. namjernim oštećivanjem ili uništavanjem materijala, opreme ili podataka;
- suvišne, tj. dvostruke i višestruke publikacije istovjetnoga izvornog znanstvenog rezultata (osim kad je to službeno drukčije regulirano, uz jasnu naznaku i odobrenje primarnog publikacijskog tijela);
- istodobno slanje rukopisa znanstvenih radova na recenziju ili objavljivanje u više časopisa, osim kad je to službeno drukčije regulirano;
- zlouporaba autorstva: poklonjeno autorstvo (nezasluženo autorstvo), podmetanje autorstva (dopisivanje bez znanja), brisanje autora koji ispunjavaju uvjete za autorstvo s popisa autora;
- namjerno netočno ili naklono citiranje literature;
- iskrivljeno i neistinito obavještanje o stanju vlastitih radova (primjerice „u tisku“ ili „prihvaćen za objavljivanje“ kad to nije istina);
- skrivanje sukoba interesa i privrženosti.

Članak 18.

Svi uključeni u rad Zaklade koji smatraju da je došlo do kršenja radnji navedenih u članku 17. dužni su iste prijaviti Zakladi. Upravni odbor Zaklade ukoliko se dokažu neetične radnje određene kao znanstvena prijevara, nepoštenje i nečestitost može donijeti određene sankcije.

Članak 19.

Zaklada vjeruje da se u istraživanjima postupa društveno odgovorno, što podrazumijeva pridržavanje ekoloških normi i odlaganja otrovnog i drugog otpada nastalog tijekom istraživanja sukladno propisima Republike Hrvatske.

VII. STUPANJE NA SNAGU I OBJAVLJIVANJE

Članak 20.

Etički kodeks objavljuje se na mrežnim stranicama Zaklade, a stupa na snagu danom donošenja.

O-933-2014
Zagreb, 28.03.2014.



predsjednik Upravnog odbora
akademik Darjo Vrećenar